

Uchwała Rady Młodych Naukowców nr VI/16

z dnia 1 września 2018 r.

dotycząca autorskiego projektu Rady Młodych Naukowców pt. „Rodzice-naukowcy”

Działając na podstawie § 3 pkt 1 i 2 Zarządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 marca 2018 r. w sprawie powołania zespołu doradczego – Rady Młodych Naukowców (Dz. Urz. MNiSW poz. 9) w zw. z art. 52 ust. 4 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz.U. z 2018 r. poz. 87 t.j.) Rada Młodych Naukowców uchwała, co następuje:

§ 1

Począwszy od najwcześniejszych etapów edukacji nakłady finansowe na kształcenie dzieci i młodzieży obu płci pozostają na identycznym poziomie¹. Nie przekłada się to jednak na równomierny udział kobiet i mężczyzn w nauce, a dysproporcja ta może zostać zaobserwowana zwłaszcza po uzyskaniu stopnia naukowego doktora. Dochodzi na tym etapie do znacznego spadku udziału kobiet w nauce. Podczas gdy w trakcie studiów 58% wszystkich studentów stanowią kobiety², wśród osób ze stopniem doktora kobiety stanowią już 43%, zaś wśród doktorów habilitowanych – 32%. Zaledwie 21% kobiet znajduje się natomiast w gronie profesorów³. Oznacza to, że środki finansowe zainwestowane w edukację obu płci nie są właściwie wykorzystywane ze względu na **odchodzenie wykształconych kobiet ze świata nauki**. Co więcej, kobiety nawet o 10 lat później niż mężczyźni uzyskują stopień doktora habilitowanego lub tytuł profesora⁴.

§ 2

Jak wskazują badania, zmniejszenie się liczby kobiet w nauce związane jest z przeszkodami, które napotykają one w przechodzeniu przez kolejne etapy swego rozwoju naukowego, co jest w znacznej mierze związane z macierzyństwem. **Pomimo, że rodzicielstwo wpływa na spowolnienie kariery naukowej zarówno kobiet i mężczyzn, spowolnienie to jest znacznie bardziej widoczne w przypadku kobiet. Zjawisko to związane jest z wciąż nierównym podziałem obowiązków domowych i rodzicielskich.** Dane pokazują, że tygodniowo kobiety przeznaczają ponad 9 godzin mniej na pracę zawodową niż mężczyźni, oraz 30 godzin więcej na

---

¹ Główny Urząd Statystyczny, „Oświata i edukacja w roku szkolnym 2015/2016”, Warszawa 2016

² Główny Urząd Statystyczny, „Szkoły wyższe i ich finanse w 2014 r.” pod redakcją Małgorzaty Żyra, Warszawa, 2015.

³ Młodziej M, Knapieńska A, Nauka 2/2013; „Czy nauka wciąż ma męską płęć? Udział kobiet w nauce. Ośrodek Przetwarzania Informacji – Instytut Badawczy, Warszawa.

⁴ Rodzik, P. Kto zdobywa stopnie i tytuły naukowe – trochę statystyki. Sprawy Nauki: 4/2009 oraz Rodzik, P. Nadane stopnie i tytuły naukowe – czy coś się zmieniło? Nauka i Szkolnictwo Wyższe: 2(48)/2016.

opiekę nad dziećmi niż mężczyźni⁵, co wskazuje na dalece większe obciążenie kobiet obowiązkami rodzicielskimi.

Powody mające źródło w macierzyństwie, wskutek których kobiety odchodzą z nauki i osiągają mniej sukcesów są liczne. Należy wśród nich wymienić m.in. brak czasu na pracę naukową, wyczerpanie fizyczne i psychiczne, rezygnacja z pracy naukowej na rzecz pracy dydaktycznej, trudność w pogodzeniu obowiązków domowych i zawodowych, frustracja wynikająca z nakładaniem się roli matki i rozwijającego się naukowca, dyskryminacja płciowa na uczelni. **Analizy motywów odchodzenia kobiet z nauki pokazują także, że w sytuacji konfliktu na linii rodzina-praca, kobiety są znacznie bardziej skłonne niż mężczyźni do porzucenia pracy naukowej na rzecz rodziny.**

§ 3

Ze zdiagnozowanych problemów przed jakimi stoją rodzice-naukowcy (głównie kobiety) jako najbardziej istotny wyłania się brak czasu na pracę naukową i mniejsza dyspozycyjność kobiet, co może przekładać się na obserwowane późniejsze otrzymywanie przez kobiety stopni naukowych i tytułów, niższy współczynnik aplikowania o granty dla pracowników naukowych na wyższych stanowiskach⁶ czy zajmowanie stanowisk kierowniczych.

§ 4

Rada Młodych Naukowców dostrzega, iż oferta projektów badawczych adresowanych do rodziców-naukowców powracających do pracy po przerwie związanej z opieką nad dzieckiem jest niewystarczająca. Podobnie brakuje narzędzi wsparcia dla rodziców chcących nieprzerwanie prowadzić prace badawcze w trakcie ciąży bądź trwania urlopu.

Niewystarczająca jest również dostępność punktów opieki nad dziećmi (żłobków, przedszkoli, klubów malucha), a w tym punktów przyuczelnianych. Aby wyjść naprzeciw opisywanym problemom Rada Młodych Naukowców proponuje szereg znanych i nowych rozwiązań mających na celu **wsparcie rozwoju zawodowego rodziców-naukowców, co pozwoliłoby na zatrzymanie w nauce wykształconych kobiet, przez co środki zainwestowane w ich edukację przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego nie byłyby tracone.** Z powodów tych pragniemy postulować następujące rozwiązania:

1) stworzenie programów wzorowanych na grantach POWROTY lub POMOST Fundacji na rzecz Nauki Polskiej, które stanowiłyby wsparcie dla aktywnych naukowo rodziców małych dzieci bądź kobiet-naukowców w ciąży

oraz

---

⁵ A. Titkow, D. Duch-Krzyszczek, B. Budrowska, Nieodpłatna praca kobiet. Mity, realia, perspektywy, IFiS PAN Warszawa, 2004.

⁶ Narodowe Centrum Nauki, Statystyki konkursów 2015 oraz 2016

2) wsparcie tworzenia przyuczelnianych punktów opieki nad dziećmi.

Udzielona pomoc umożliwiłaby rodzicom-naukowcom większe skupienie się na wykonywaniu prac badawczych, które mają decydujący wpływ na pozycję i rangę naukowca w polskim i międzynarodowym środowisku naukowym, a co za tym idzie – także na ścieżkę kariery naukowej.

§ 5

W celu opracowania propozycji rozwiązań wspierających rozwój kariery rodziców-naukowców w Polsce **Rada Młodych Naukowców prezentuje plan projektu pt. „Rodzice-naukowcy”** w Załączniku do niniejszej uchwały.

§ 6

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Dr Piotr Wojtulek

Przewodniczący Rady Młodych Naukowców

Załącznik

Szczegółowe propozycje rozwiązań w zakresie ułatwień dla rodziców naukowców

1. Bezpośrednie finansowe wsparcie prac badawczych dla kobiet w ciąży i rodziców przebywających na urloпах macierzyńskich/rodzicielskich

Granty tego typu (tj. zastępstwo dla kobiet w ciąży) przyznawane były przez Fundację na rzecz Nauki Polskiej w latach 2010-2011 (POMOST). Jednak obecnie tego typu programy nie znajdują się w ofercie żadnej polskiej instytucji. Dlatego proponujemy stworzenie programów grantowych adresowanych do:

- a) **kobiet w ciąży, które ze względu na szkodliwe lub uciążliwe warunki pracy w ramach prowadzonych grantów nie są w stanie wykonywać prac badawczych;**
- b) **rodziców naukowców przebywających na urloпах macierzyńskich/rodzicielskich, którzy chcą nieprzerwanie realizować swoje plany badawcze.**

W obu przypadkach może dochodzić do zaburzenia ciągłości badań i realizacji zaplanowanych zadań prowadzonych przez naukowca. Rozwiązaniem tego problemu mogłoby zatem być finansowanie **zastępstwa kobiet-naukowców w okresie ciąży, urlopu macierzyńskiego oraz rodziców-naukowców przebywających na urloпах rodzicielskich.**

2. Bezpośrednie finansowe wsparcie rodziców wracających do pracy po przerwie związanej z opieką nad dzieckiem

Z wyjątkiem programu POWROTY Fundacji na rzecz Nauki Polskiej nie było dotąd programu bezpośrednio wspierającego powrót do aktywnej pracy naukowej skierowanego do rodziców po przerwie związanej z urlopem macierzyńskim i/lub rodzicielskim. Dlatego proponujemy stworzenie programów grantowych adresowanych do **wszystkich rodziców-naukowców dzieci do lat 3, którzy korzystali z urlopow macierzyńskich i/lub rodzicielskich przez okres min. 4,5 miesiąca (20 tygodni)**, co odpowiada minimalnej długości urlopu macierzyńskiego. Takie programy poza finansowaniem faktycznych badań naukowych powinny zawierać w swojej ofercie:

- a) **zatrudnienie osoby do pomocy w wykonywaniu czynności administracyjnych związanych z prowadzeniem grantów, których kierownikiem jest rodzic-naukowiec;**
- b) **zatrudnienie osoby do prowadzenia części dydaktyki wykonywanej przez rodzica-naukowca.**

Ponieważ dużą część czasu naukowców pochłaniają zadania administracyjne związane z zarządzaniem prowadzonych grantów badawczych oraz obowiązki dydaktyczne, **zatrudnienie dodatkowej osoby do pomocy w wykonywaniu tych czynności pozwoliłoby naukowcom na skupienie się w większej mierze na badaniach naukowych.** Taka możliwość powinna być dostępna także w innych grantach, nie tylko tych bezpośrednio adresowanych do kobiet w ciąży

czy rodziców powracających po przerwie związanej z wychowaniem dziecka, gdyż są to kwestie trudne do przewidzenia. Zatrudnienie dodatkowej osoby byłoby możliwe na podstawie np. umowy-zlecenia z kosztów pośrednich prowadzonego projektu, na co powinny zezwalać regulaminy konkursów oraz wewnątrzuczelniane regulacje.

3. Wsparcie realizacji badań naukowych przez obniżenie pensum dydaktycznego

Jednym z większych obciążeń na stanowisku naukowo-dydaktycznym jest przygotowanie się do prowadzenia zajęć i wykładów ze studentami. Jest to dodatkowe obciążenie dla osoby powracającej po przerwie spowodowanej urlopem macierzyńskim i/lub rodzicielskim, które często są także kierownikami projektów badawczych. Dlatego istotnym jest **wprowadzenie przepisów umożliwiających zmniejszenie pensum dydaktycznego:**

- a) **min. 25% (45h-60h) wysokości pensum przypisanego do danego stanowiska, wszystkim rodzicom-naukowcom dzieci do lat 3, którzy korzystali z urlopów macierzyńskich i/lub rodzicielskich przez okres min. 4,5 miesiąca (20 tygodni);**
- b) **min. 45% (81h-96h) wysokości pensum przypisanego do danego stanowiska, rodzicom małych dzieci (do lat 3), którzy są kierownikami projektów badawczych i korzystali z urlopów macierzyńskich i/lub rodzicielskich przez okres min. 4,5 miesiąca (20 tygodni).**

Dodatkowo postulujemy o **zapewnienie, że po powrocie z urlopu macierzyńskiego i/lub rodzicielskiego, rodzic-naukowiec będzie prowadzić te same przedmioty, które były jemu przypisane przed urlopem.**

4. Zwiększenie dostępności do opieki nad dziećmi

Kolejnym problemem rodziców aktywnych naukowo jest **znacznie ograniczona dostępność do opieki na dziećmi.** Niejednokrotnie zdarza się, że rodzic-naukowiec jest zmuszony do przedłużenia urlopu rodzicielskiego ze względu na brak dostępnych miejsc w żłobkach, klubach malucha, przedszkolach, ponieważ te przyuczelniane preferencyjnie są dostępne dla studentów i doktorantów. Dotyka to szczególnie naukowców wykazujących się dużą mobilnością, którzy nie posiadają w pobliżu rodziny. **Ma to bardzo negatywny wpływ nie tylko na realizację badań naukowych, zaplanowane wyjazdy konferencyjne i staże naukowe, ale również dla osób będących pod bezpośrednią opieką naukowca (licencjanci, magistranci, doktoranci).** Ponadto, częstym jest, że rodzic-naukowiec zmuszony jest pokonywać znaczne odległości od miejsca zamieszkania i miejsca w pracy w celu dowiezienia dziecka do placówki zajmującej się opieką. **W jedynej, jak do tej pory edycji “Maluch na uczelni”, czyli inicjatywie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach programu “Przyjazna uczelnia” przyznano 9 mln złotych na stworzenie i prowadzenie 1436 miejsc opieki nad dziećmi przy 43 polskich uczelniach.** Jednak takich inicjatyw jest wciąż zbyt mało. Dlatego proponujemy wsparcie w formie:

- a) **tworzenia przyuczelnianych żłobków, przedszkoli i klubów malucha** na wzór ministerialnego programu „Maluch na uczelni” z gwarancją większej dostępności dla dzieci pracowników naukowych i bez ograniczeń wiekowych,
- b) **organizowania dodatkowej opieki dla najmłodszych** w przypadku rodziców-badaczy prowadzących zajęcia dydaktyczne, czy intensywne badania naukowe w godzinach popołudniowo-wieczornych,
- c) **stworzenia na uczelniach państwowych zaplecza przyjaznego rodzicom-badaczom w nich zatrudnionych**; w szczególności, dotyczy to **zwiększenia dostępności przewijaków** w toaletach (nie tylko damskich), **stworzenia przyjaznych podjazdów dla wózków**, **zniesienia zakazu wstępu z dziećmi w miejscach na uczelni, gdzie zakaz ten nie jest konieczny** (sekretariat, dziekanat, rektorat, itp), **stworzenie kąpek zabaw dla dzieci** na uczelniach.